

Zugligeti kirándulás nyolcvan év előtt.

A régi Pestnek is megvolt a maga sportja: aféle polgári biedermeier turisztika, amelyben a töltött kulacs, szalonna és rántott csirke játszotta a főszerepet. Nem minden napra járt ki ilyen szórakozás, de a nagy ünnepeken elmaradhatatlan volt. Persze télidőn nem lehetett szó ilyesméről. Pesten u. i. nem lehetett kirándulni. Aki port akart szívni, annak nem kellett kimennie a városból, nyelhetett bent is eleget. Esős időben meg sárból volt elegendő a város belsejében. Kiránduló helyekkel Buda, a testvérváros szolgált, persze az is csak akkor, ha már beállították a hajóhidat. El kell ismerni, ezzel siettek. Megkívánta ezt az élet növekvő forgataga, meg a hídberlők is, akik rendszerint meggazdagodtak ezen a legnagyobb városi üzemen.

Ott diszelegvén a hajóhid, egyre-másra megkezdődtek a kirándulások. Minden ünnepnek megvolt a maga külön zárandokló helye. Ne adj Isten, hogy a rendes polgár máshová csatangolt volna olyankor. Husvét hétfőjén kötelező volt a gellért-hegyi bucsun megjelenni, május elsején mindenki a Városmajorban adott légyottot, pünkösdi hétfőjén a

a domboru tetők és nevető ligetek, amelyek mintha szerelmi titkot sugnának egymásnak, a szózatos berkek, az öbölös völgyek, amelyeket bejár a lebegő szellő, miközben édes enyhülésbe ringatja a fáradt utast. Csakhogy az utas nem akar elfáradni.

„Amott egy kőkényesemű lánya ül egy terebély fa árnyéka alatt — jelenti tudósítónk — s fáradt szeladonjának izzadó hajfürtjeit simogatja, vagy megfordítva. (A régiek nem voltak tulságosan kényeskedők.) Itt egy csapat nekivetkezett férfi karikába ülve tanyázik, középre fogva a kedvadó csikóbőröst. Vidám mesterlegények egy rozszant gitár kíséretével dalolják a strassburgi szomoru nótát vagy a vig főt dalt. Szilaj ifjak hömpölyögnek a hegytetőről alá s hahota, kacagás kíséri hengeredésüket. Mások, lik már kimulatták magukat, végignyulva az istenadta pázsiton versenyt hortyognak kipányvázott lovaikkal. . . .”

Hej, de megváltozott a világ! Mennyit haladt nyolcvan év alatt! Lám a mai kispolgárnak nincs gondja arra, hogy kipányvázza a lovát, legfőlebb arra kell ügyelnie, hogy a villamoskalauz jól lyu-

Zugligeti kirándulás az 1840-es években.
Perlaszka Domokos pesti rézmetsző egykorú metszete után.

Zugligetben vagy a Svábhegyen gyűlt össze a polgári társaság, Kikasszony napján pedig a Lipótmezőn volt a mulatozás.

Csavarjuk mi is nyolcvan évvel hátrább az időgépet és ránduljunk ki pünkösdi hétfőjén a Zugligetbe, hálát adván a Gondviselésnek, hogy olyan nyájas kalauzt szánt nekünk, mint a poéta-lelkű Garay János, aki nem röstellte följegyezni, mint élődeli a pesti ember a szép természetet.

Hosszu sor ember vág neki a vállalkozásnak. Egy pesti professzor ki is számította, hogy ha az összes kirándulók kezefognának, egész Pest városát kényelmesen körül lehetne keríteni velük. Csak az a baj, hogy senkinek sincs kedve a várost körülkeríteni. Inkább mennek neki a hajóhidnak, ahol egy másik napon sincs annyi veszekedés a fölött az életbevágó téma fölött, hogy nemes ember-e valaki, avagy talán tagja a városi tanácsnak, aminek következtében nem kell hídvért fizetnie. Nyügös népség a vámos: nem röstelne kutyabőr kivánni a jámbor járókelőtől.

Persze, aki paripán parádézik át a hidon, azt már nem zaklatják annyira, azt meg legkevésbé, aki négylovas hintón ugrat rá a porzó deszkákra. Pesten mindig sok zagyva nép volt együtt. Garay János a maga szívjóságában mégis csak három kategóriát tudott megállapítani a pünkösdi turisták között. „Az első osztályba azok tartoznak, úgy mond, kik hűségéből mennek sétálni, hogy szép ruhájukat, járásukat mutogassák; a második osztályba a tudósokat lehetne tenni, kik mozgás és emésztés kedvéért sétálnak; a harmadik osztályban végre az élniszeretők vannak s ezeknek végcéljuk a mulatás, evés, ivás.”

Olyanok a pestiek, mondja tovább, mint egy nyugtalan szittyvacsapat: megszállják kicsapásaikkal a szomszédságot, e napon a Zugliget, Laszlovsky, Miksa-árkát, a Szépjuhásznet, Svábhegyet, Mária völgyét. A főutirány a Zugliget. Mint minden pompateremnek egy csarnoka szokott lenni, hol a vendégeket cipős, nem cipős (!) cselédek fogadják, felsőruháit elszedik stb., ugy a Zugligetnek is van csarnoka, t. i. a Laszlovsky-majom. Itt az ember kiugrik poros kocsijából, mivel tisztátalanul nem szabad belépnie, a kocsija után már messziről szaladó suhancok által előbb jól le- és megkeféltetik, mielőtt a küszöbön állhat.

A tulajdonképeni palota a természet palotája,

kassza ki a hetikártyát. Milyen jó, hogy dédapáink nem álmodták meg a technika vívmányait s nem szomorodtak el azon, hogy nem szagolhatnak benzinfüstöt a Zugligetben, sem a Disznófőnél, sem a Svábhegyen. A vállalkozó szellemük u. i. erre felé vették az utjukat.

A Svábhegy nyolcvan év előtt még igazán alkalmi kirándulóhely volt csak. Alig egy-két tornác nyaraló integetett a vándorra. Inkább csak présházakkal lehetett találkozni és kuriózumszámba ment, hogy egy fővárosi író az egész nyarat itt töltötte. Ebben is megváltoztak az idők. A hatvanas években csakugyan felhúzódtak az írók a Svábhegyre — a Svábhegy Jókai-koráról talán egy más alkalommal lesz szó —, újabb időben azonban az írók nem vásárolgatnak villákat a Svábhegyen, sőt még azt is családi tanácsban beszélnek meg, hogy rámerészkedjenek-e a fogaskerekűre. Vajon miért? Törje rajta fejét a nyolcvan év múlva jövő krónikás.

Mi tudjuk a mai világ aját-baját. Maradjunk csak a nyolcvan év előtti boldog naiv világban. „Ha kellemes a reggeli szemle, mondja a mi költőnk, az ebéd utáni forrongás és zajvegyület kétszerte élénkebb és mulattatóbb. Itt senki sem unatkozik, kiki éledeletet keres: leül egymás mellé, danol, enyelg, mulat; oly fesztelenül társalkodik egymással, mint a zefír a mezei virággal. Egyesek énekelnek és ujongatnak, mások csapatokra osztakozva vezérszlóval csatangolnak fel-alá, ismét mások a táncfészerekbe s termekbe oszlanak keringeni, izzadni, örülni, szerelmeskedni.”

Hízen valami maradt a régi szórakozásokból. (Bocsánat az újabb találás kérdésért!) Ellenben egy pontjában nem osztozkodhatunk az egykori tudósításnak. Legmulattatóbb a hazatakarodás, mondja forrásunk. Ma bizony nem az. Akkor azonban mulattak az emberek azon, hogy a kiránduló tömegek összetűközték a hazai gyökökkel. Mulatóságosak voltak a kocsik után kiáltozó parancsai, a kocsisok szíktai, lovak nyerítései, lábukra taposott mopszok nyivogása, lovas- és gyalogzaj közt a nyájas hold világlása. . . .

Bizony szép világ volt ez. Feltéve, hogy csakugyan világlott a hold. Mert az időjárás nem egyszer megtréfálta a biedermeier turistákat. A mi tudósítónk is megelégedett arról, hogy mi is történt nyolc évvel az ő kirándulása előtt. 1837-ben ugyan-

Zugligeri kirándulás az 1840-es években.
Perlaszka Domokos pesti rézmetsző egykoru metszete után.